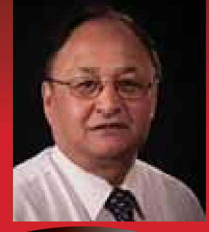
हलिमय् नेवाः व नेवाः भाय्

केशरमान ताम्राकार
शिकागो

नेवाःत उपत्यका दुने जक सीमित मखय् धुंकल । नेपाःया पूर्वया मेचीनिसें पश्चिमया महाकालितकया थी थी शहर व गां गामय् नेवाःतय्सं बास यानाच्वंगु दु । थःपिं गन गन वन, अन अन नेवाः दय्काः च्वंगु दु । गनं गनं ला यैंया थी थी त्वाःया नांयात स्थानीय रूपं नालाकयाः यैंया त्वाःयात जीवन्त यानातःगु दु । अथे हे नेपालभाषा नं ल्हानाच्वंगु दनि ।

थौं नीछगूगु सदी वयाः हलिंया दक्व धैथें थासय् नेवाःत थ्यने धुंकूगु दु । न्हापा न्हापा जूसा आखः ब्वनेगु त्वह तयाः विदेशय् थ्यनी । तर थौंकन्हय् थी थी हुनिं यानाः थः जक मखु माचाछि नेपालं मेगु देशय् बाय् हिलाच्वंगु दु । अप्वः धैथें नेवाःत बाय् हिलावंगु थाय् धइगु उत्तर अमेरिकाधाःसां पाइमखु । जि नं थौंकन्हय् छैंजःपिं नापं अमेरिकाया शिकागो शहरय् च्वनच्वनागु दु । न्यनाकथं दकलय् न्हापा सन् १९७६ स शिकागोय् झाःम्ह नेवाः खः – भाजु मदन राजभण्डारी । अनं लिपा वय्कःया तिरिमय्जु धर्मदेवि 'यमि' राजभण्डारी झायाद्यूगु खः । थौं वया अमेरिकाया अप्व धैथें राज्यय् नेवाःत थ्यनेधुंकल । अप्व धैथें अमेरिकाय् च्वनाच्वंपिं नेवातसें बांबांलागु थासय् च्वना ज्याजक यानाच्वंगु मखु व्यवसाय नं बांलाक न्ह्याकाच्वंगु दु । अले थवंथवय् नेवाः भाय् नं ल्हानाच्वंगु छगूकथं मांभाय्प्रति माया मतिना यानाच्वंगु यच्चुक सी दु । इलय्ब्यलय् नेवाःतय् दथुइ मुनाः नखःचखः हनेगु नं यानाच्वंगु दु । थुकथं नेवाः नेवाः दथुइ थवंथवय् ग्वहालि व थःगु भाय्, तजिलजि, नखःचखः ल्यंकातय्त नीन्हय्दँ न्ह्यः अमेरिकाया वासिङ्गटन डिसी 'नेपाः पासा पुचः अमेरिका' नामं नेवाः पुचः नीस्वंगु खः । थ्व धुंकाः व हे थासय् थनिं झिंन्यादँ न्ह्यः मेगु नेवाः संस्था 'नेवाः अफ अमेरिका' जन्म जुल । थ्व निगुलिं संस्था नेवाःतय् भाय्, तजिलजि, नखःचखः, संस्कृति अमेरिकाय् म्वाकातय्गु नितिं तःधंगु भूमिका म्हिताच्वंगु दु । 'नेवाः अफ अमेरिका' अमेरिकाया मेमेगु राज्यय् नं कचा स्वना यंकूगु दु । आःतकया दुने न्यागू च्याप्टर स्वने धुंकल । अथे हे च्यादँ न्ह्यो शिकागोय् 'नेवाः अमेरिकन दबू' नामं मेगु नेवाः संस्थाया स्थापना जुल । थुगु संस्थां नेवाः भाय्, तजिलजि, नखःचखः, संस्कृति लिसें नेपालभाषाया साहित्य व साहित्यकारपाखे नं मिखा तःगु दु । दकलय् न्हापा नेपालभाषाया उपन्यास नेपालं पिने पिथनेगु ज्याया शुरूवात शिकागों जूगु दु । अथे हे नेपालभाषाया साहित्यकारपिनिगु बुदिं न्याय्काः साहित्यकारपिन्त म्हसीका बीगु नं ज्या याःगु दु । आः वयाः अमेरिकाया थी थी राज्य पोर्टलायन्ड, टेक्सास, बोस्टन, न्यूयोर्क, डेन्भर, फ्लोरिडा, क्यालिफोर्निया व मेमेगु राज्यय् नं नेवाः संस्था स्थापना जुइधुंकूगु दु । थुकिं छु सी दु धाःसा झी नेवाः जातितय्गु तजिलजि, नखःचखः, संस्कृति तनी मखुत ।

'*भाषा म्वाःसा जाति म्वाइ*' महाकवि सिद्धिदास महाजुं धयादीथें नेवाः जाति म्वाकाः तय्या लागी भाय्नं म्वाकेमाः । गन भाय् मदइ अन जाति दइ मखु । झीगु दकलय् न्हापांगु पहिचान धैगु हे झीगु भाय् नेवाः भाय् – नेपालभाषा खः । गन झी थवं थवय् नेपालभाषा मल्हातधाःसा झी नेवाः खयां नं नेवाः मखया बी । थौंकन्हय् अप्वः धैथें नेवाःतय्सं नेवाः भाय् मल्हासे खय्भाय् ल्हाना हयाच्वंगु झीसं खनाच्वनागु दु । नेवाःतय् छैंखा छैंखाय् नेवाः भाय् मल्हाःसे खय्भाय् ल्हाय्गु फेसन दुत हयाच्वंगु दु । थुकिया जिम्मेदार सु खः? अक्सफोर्ड युनिभर्सिटीया प्रोफेसर भाजु डा. डेभिड् गेल्नरं थुकियात कयाः च्यूता तयाः धयादीगु दु 'थथे हे जुया वनधाःसा मेगु ५० दँ लिपा नेवाः भाय् ल्हाइपिं माले माली ।'

भाय् भाय् धकाः दबुली दनाः नेवाःभाय् म्वाकेमाः धकाः तःसलं भाषण बियादीपिं नेवाः न्ह्यलुवातय् छैंय् नेवाः भाय् मखु खय्भाय् ल्हानाच्वंगु दु । नेवाः भायया सफू च्वयादीपिं साहित्यकारपिन्सं थः मस्तलिसे खय्भाय् ल्हानाच्वंगु दु । नेवाः भाय् थपू याय्या नितिं थी थी नामं नेवाः संस्था चाय्का जि नायो, जि न्वकू, जि छ्याञ्जे, जि दांभरि, जि मू दुजः धका न्हाय् तपुकाच्वंगु दु । छु इमिसं नेपालभाषां प्रचार प्रसार याय्गु ज्याय् थःगु छैंय्

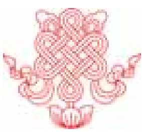
छ्यलाच्वंगु दुला? नेपालं पिहाँ वयाः अमेरिकाय् व हलिंया थी थी देशय् नेवाः संस्था स्वनाः जिं नेवाः भाय्या लागी सः तया च्वनागु धाःगु संस्थाया पदाधिकारीतसें थः मस्तलिसे नेवाः भाय् ल्हानाच्वंगु दुला? थ्व छगू न्ह्यसः खः । नेवाः मां अबुं जिमि मस्त अमेरिकाय् च्वनीपिं खः । नेपालय् लिहाँ वनीपिं मखु इमित नेवाःभाय् छाय् माल धकाः नेवाःभाय् मल्हाःसें अमेरिकन भाय्, खय् भाय् ल्हाई । थ्व छगू इमिसं तःधंगु गल्ती यानाच्वंगु खः । थःथःम्ह त्वाकलय् तयाः पालाच्वंगु दु ।

थुगु च्यूताः मात्र च्यूताःजक मखसें नेवाःत न्हनी धइगु च्यूताः खः । छम्ह नेवाः मखुसां गेल्नर भाजुं नेवाःतय्त कयाः गुगु च्यूता प्वंकाः दीगु खः उकियात कयाः नेवाःतय्सं वाः चाय्के हथाय् जुइ धुंकल कि - जिमि मस्त नेवाः खः, जिमि मस्तसें नेवाः भाय् सय्माः । नेवाःभाय् हे इमिगु पहिचान खः । न्ह्यागु देशय् च्वंसां नेवाः जि खः धाय्गु खःसा । थःगु भाव थः मस्तलिसे थःगु भाषां नवाय् बलय् गुगु आत्मीयता दइगु खः मेगु भाषां खँ ल्हाय्बलय् गुबलें दइमखु धइगु वाः चाय्के माः । अथे हे, थी थी नेवाः संस्थां इलय्ब्यलय् न्ह्याकावयाच्वंगु ज्याझ्वः नेवाः भाषां मयासे खस भाषां यानाच्वंगु नं भ्तीसं खनाच्वनागु दु । भ्तीगु ज्याझ्वः नेवाः भाषां मजुलधाःसा व ज्याझ्वः भ्तीगु ज्याझ्वः मजुल । गन नेवाः भाय्या सवाः काय् मखनी व ज्याझ्वः नेवाः भाय् थुपु याय्या लागीं जूगु ज्याझ्वः मखु धइगु वाः चाय्के माः । नेवाःभाय् मथूपिं नेवाःत नं दु धकाः छम्ह निम्ह पदाधिकारीतय् जिद्धिं मुक्कं ज्याझ्वः हे भ्तीसं खसकरण यानावयाच्वनागु दु । गुकिं यानाः ज्याझ्वः जक नेवाः मेगु दक्वं खसभाषा जूवनाच्वंगु दु । छु थुज्वःगु पहलं भ्तीगु भाय् या विकास जुइला? थ्व खँय् नं नेवाःतय्सं वाःचाय्केमाःगु आवश्यकता ब्वलंगु दु ।

नेवाःतय् सन्दर्भय् दँय्दसं न्हूदँ थ्यनकि नेवाःत चंचं धाइ । भ्तः भ्तः धाइ । हलिंया थी थी थाय्या नेवाः जक मखसें संघ संस्थां नं तःजिक न्हूदँ हनी । म्हपूजा याइ । थ्व छगूकथं नेवाः सभ्यता प्रति गर्व खः । नेवाः सभ्यता सुलाच्वंगु थुजाःगु ज्याझ्वलय् ब्वति काः वइपिं भाजु मय्जुपिं जक मखु मस्तय्त नं भ्तःभ्तः धाय्क नेवाः वसतं छाय्पियाः न्ह्यब्वइ । दबुली नेवाः म्ये हाली । नेवाः म्येय् प्याखं ल्हुइ । नेवाः भ्वय् नइ । इवः भ्वय् याइ । फोटो सेसन जुइ । पत्र पत्रिकाय् ततःग्वःगु आखलं बुखँ पिदनी । फेसबुक जायक ज्याझ्वःया किपा स्वइ । लाइक वइ, कमेन्ट वइ । तर थुकी नं छगू बिचाः याय्बहगु पक्ष दु व खः भ्तीगु सभ्यताया चिं न्हूदँ थुली जक सीमित जुइगु खःला? धकाः । अन ब्वति काःवइपिं नेवाःतय्सं नेवाःभाषां कालबिल यानाच्वंगु दु मदु भ्तीसं बिल्कुल वास्ता यानाच्वंगु मदु । अभ्तला नेवाः भाय् ल्हाय् सयां नं थःगु मांभाषं खँल्हाबल्हा याय्गु सिबें खस भाषा वा अमेरिकन भाय् छ्यलेत हथाय् चायाच्वनी । छु थुकिं भ्तीगु भाय्या विकास जुइला? थ्व छगू नं बिचाः याय्माःगु पक्ष खः ।

इमान्दार जुयाः खाइसेच्वंगु सत्ययात पित हय्गु खःसा नेवाः वा नेवाः खलः पुचःतय्सं ग्वसाः ग्वयाच्वंगु नेवाः सभ्यतालिसे स्वापू दुगु ज्याझ्वलय् न्हू पुस्तायापिन्सं अमेरिकन भाय् हे जक ल्हानाच्वंगु दु । नेवाःतय् न्हूदँ, नेवाःत जक मुनीगु नेवाः ज्याझ्वलय् थःगु मांभाय् मल्हासे मेगु भाय् ल्हाय्गु धयागु भ्तीगु सभ्यता भ्तीसं हे न्हंकेत लालायित जुयाच्वंगु मखुला धइगु न्ह्यसःचिं दं वइ । उकीसनं गुलिखे नेपालय् च्वनाच्वंपिं भ्ती नेवाः दाजुकिजापिन्सं विदेशय् च्वनाच्वंपिं नेवाःतय्पाखें भाषा संस्कृतिया निर्तिं छुंकथं ग्वहालि याइला धइगु आशा दु, विदेशय् च्वनाच्वंपिं नेवाःतय्सं नेवाः सभ्यतायात कयाः छुं चिन्तन याइला धइगु भावना दु । मांदेय् नेपालय् च्वनाच्वंपिं नेवाः दाजुकिजापिन्सं याःगु आशा वा भावनायात भ्तीसं कुठाराघाट यानाच्वनागु मदुला धइगु धारणा नं थन दं वइ । उकिं नेपाः दुने वा नेपाः पिने जूसां नेवाःतय्सं थःगु ज्याझ्वः न्ह्याकेत तत्काल तःतःधंगु कल्पना वा ज्याझ्वः मन्ह्याकूसां छाती ल्हाः तयाः नेवाः भाषं ज्याझ्वः न्ह्याकेमाः । थ्व धुंकाः तिनि मुक्कं सभ्यता उत्थान याय्गु निर्तिं मेमेगु ज्याझ्वःत न्ह्याकेमानि धइगु वाः चाइ । अभ्त भ्तीगु सभ्यताप्रति भ्तीसं गर्व याय् सइ । उकिं दकले न्हापां भ्तीसं थः, थःगु चाकः दुने नेवाः भाय् ल्हाय्गु परम्पराया विकास याय्फतधाःसा भ्तीगु सभ्यताय् हाकनं छकः चुलि जायाः वइ । भ्ती भूगोलं न्ह्याक्व तापासां भ्तीगु पहिचान जहाँ थी ।

न्हापांगु हलिं नेवाः सम्मेलन भ्तः भ्तः धाय्के नु

